

Ο ΘΕΡΟΣ ΣΤΟ ΑΥΔΗΜΙ

Μόλις ξμπαινε ὁ Ἰούνιος, πὺν οἱ Αὐδημιῶται τὸν ἔλεγαν Θέρο, ὅλο τὸ χωριὸ ζοῦσε μίαν ἄλλη ζωή: Μικροὶ μεγάλοι μιλοῦσαν γιὰ τὸ θέρο μολονότι οἱ ἴδιοι δὲν εἶχαν νὰ θερίσουν. Τὸ Αὐδῆμι τὸ ἔλεγαν τουρκακὰ Οὐτσμάκ-δερε, ἀλλὰ ἦταν γνωστὸ εἰς τὰ περὶχωρα καὶ μὲ τὸ ὄνομα Χαρμανσίζ-κιοϊ, δηλαδὴ χωριὸ χωρὶς ἁλῶνι, ἦταν δὲ τὸ μοναδικὸ χωριὸ τῆς Θράκης πὺν δὲν εἶχεν οὔτε ἓνα ἁλῶνι. Μερικοὶ τὸ εἶχαν καὶ παράπονον καὶ τὸ θεωροῦσαν θεϊκὴ κατάρα, ἀλλ'οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ἦσαν γεωργοὶ καὶ ποιμένες, πρᾶγμα πὺν ἐξαιρέτομεν ἀπὸ τὶς τοπωνυμίες. Ἐνῶ δὲν ὑπῆρχον χωράφια σπαρμένα, ἐπῆρχαν τοποθεσίες μὲ ὀνομασία πὺν περιεῖχε τὴ λέξι «ἁλῶνι». Πχ. «Ἀλῶνι» (πλατεία μικρὴ, λιθόστρωτη μέσα στὸ χωριό), «Ἀλῶνι» (ἐκ ἀμπέλων πὺν ἦταν λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό), «Ἀλῶνι» (ἓνας λόφος, ὁ ὁποῖος φαίνεται γὰρ ἰσοπεδωθὴν ἐπὶ τῆδε), «Πεντὰλῶνι» καὶ «Πεντὰλῶνι» (μετὰ ὅπου στήν ἐποχὴ μας ὑπῆρχον μόνον ἀμπέλια καὶ συκομοσχεῶνες).

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὰ μέρη αὐτὰ χρησιμοποιοῦνταν γιὰ νὰ ἁλωνίζον οἱ αὐδημιῶται τὰ γεννήματα τῶν. Ἐπίσης ὑπῆρχε καὶ τοποθεσία Χωράφια, ἡ λέξις δὲ χωράφι εἰς τὸ Αὐδῆμι ἐσήμαινε εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἀκαλλιέργητον ἀγρόν.

Πλὴν τῶν τοπωνυμῶν ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ γέροι πὺν θυμοῦνταν ὅτι τὸ Αὐδῆμι κάποτε εἶχε γεωργία. Βρῆκαν ὅμως συμφερότερη τὴν ἀμπελουργίαν καὶ σηροτροφίαν διότι τὸ ἔδαφος εἶναι πετρώδες κα' ἔτσι παρῆσαν ὀλωσδιόλου τὴ γεωργίαν, εἰς βαθμὸν πὺν ξεχάστηκε αὐτὴ ἀπὸ ὅλους εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ὡστόσο ὁ θέρος ἦταν πολυῦμνητος καὶ τὸν τραγουδοῦσαν κάθε χρόνον μὲ πολὺ ἐνθουσιασμό τόσο οἱ γυναῖκες ὅσο καὶ οἱ ἄνδρες. Δὲν φαίνεται δὲ τὰ τραγούδια τοῦ θέρου νὰ εἶναι ὑπολείμματα ἢ ἀναμνήσεις τῆς γεωργικῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ.

Εἰς τὸ Αὐδῆμι οἱ ἄνδρες κατήριζον ὀμίλους καὶ πῆγαιναν καὶ θερίζαν εἰς τὰ χωράφια τῶν μπέηδων καὶ τῶν ἀγάδων τοῦ κάμπου. Ἀπὸ καμμιὰ χρονιά ἐπῆγαιναν καὶ στήν Ἀνατολή, κατὰ τὸ Ἀδραμύτι καὶ τὸ Ἀϊβαλί (Κυδωνίαι), ἀλλὰ τὸ συνηθέστερον ἐπῆγαιναν στὸν κάμπο τῆς Θράκης. Ὁ ὀμιλος ἐλέγετο τ α ῖ φ ἄ ς καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ὀμιλου d ρ α γ ο υ μ ἄ ν ο ς. Ὁ δραγονμάνος ἦτο ὁ μεσάζων μεταξὺ τοῦ γαιοκτήμονος καὶ τῶν θεριστῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος εἰργάζετο. Πρὶν ἀπὸ ἡμέ-

Ε. Ζ. Ζ. Ζ.
'Θρακική' ΑΘ
7.11.1939

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρες ὁ δραγουμάνος θὰ πήγαινε νὰ περιοδεύσῃ, νὰ σεργιανίσῃ τὰ χωράφια καὶ νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν ἀ γ ᾱ, τὸν γαιοκτήμονα. Ἡ ἐργασία ἐπληρώνετο κατ' ἀποκοπὴν. Ἐπειδὴ δὲ κατηρτίζονταν ἀρκετοὶ ὅμιλοι συναγωνίζονταν ποῖος θὰ ξεθερίσῃ γρηγορώτερα. Ἡ θέσι τοῦ δραγουμένου ἦταν λεπτή. Ἐπρεπε νὰ ἐκτιμήσῃ καλὰ τὴν ἐργασία γιὰ νὰ μὴ τ ο ῦ ς κ ᾱ ψ ῇ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπρεπε νὰ εἶναι εἰδήμων νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον ποσόν, ὥστε νὰ προσληφθοῦν τόσοι θερισταὶ πὺ εἰς τὸν καθέναν νὰ πέσουν ἀπὸ πέντε περίπου λίρες ὡς μισθός, πὺ ἐλέγετο εἰς τὴν περίπτωσι αὐτὴ χ ᾱ κ 1) καὶ νὰ μὴ θερίσουν περισσότερο ἀπὸ εἰκοσιπέντε μέρες.

Ἄν δὲ μ τ α δ ᾱ κ ω ν α ν, δηλαδὴ ἐὰν ἔπεφτε ἔξω εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του ὁ δραγουμάνος, τότε ἐθέριζαν καὶ τριάντα μέρες.

Ὁ δραγουμάνος ἔπαιρνε διπλὸ χ ᾱ κ ι, θὰ τὸν ξ ἔ ν ι α ζ ε 2) δὲ καὶ ἡ χανούμισσα μεταξωτὸ μαντήλι.

Ἡ Χανούμισσα θὰ δώριζε καὶ στὰ παιδι, πὺν κουβαλοῦσε τὸ ψωμί καὶ τὸ φαῖ στὸ χωράφι, μαντήλι καὶ ἕνα πατεϊνάρι ἢ πλάδα.

Οἱ θεριστάδες ἔπαιρναν μαζί τους καὶ 3—4 παιδιά ἀπὸ 12—15 χρονῶν καὶ τὸ ἕνα τὸ εἶχαν καὶ πηγάδι καὶ αὐτὸν ἀγᾶ τὸ σπίτι καὶ ἔπαιρνε τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα τὸ ψωμί καὶ τὸ φαῖ καὶ τὸ παιδί αὐτὸ τὸ ἔλεγε γαν ψωμᾶ. Τὸ ἄλλο κουβαλοῦσε τὸ νερό καὶ τὸ ἔλεγε νερά. Καὶ τὰ ἄλλα δύο φύλαγαν τὰ μουλάρια καὶ τὰ γαϊδουράκια τῶν θεριστᾶδων, διότι ὅσοι ἀπὸ τοὺς θεριστάδες εἶχαν ἑῷα, τὰ ἔπαιρναν μαζί τους γιὰ νὰ ἀναπανθοῦν καὶ γιὰ νὰ θραφθοῦν καὶ γ τ α ν β ρ α ν τ ῖ σ ο υ ν 3) εἰς τὰ πλούσια χωράφια τοῦ κάμπου. Τὰ εἶδαν δὲ χ ᾱ κ ι ἀπὸ 2—5 μετρήτια.

Εἰς τὸ διάστημα δὲ πὺν θὰ ἐθέριζαν ἔστελναν τὰ παιδιά στὸ χωριὸ μία δύο φορὲς καὶ ἔπαιρναν ροῦχα καθαρὰ καὶ τοὺς ἔστελναν αἱ γυναῖκες τους καὶ ρακὶ καὶ φροῦτα: μῆλα, κορόμηλα, δαμάσκηνα καὶ βερίκοκα. Οἱ ἀρραβωνιασμένες ἀφοῦ θὰ ἔστελναν γαρύφαλα μὲ χρυσάφι τυλιγμένα καὶ λεβαντιασμένα ἔστελναν καὶ σταφίδες, ἀμύγδαλα, καρύδια καὶ κανέλλα, ἔξ οὗ καὶ τὸ δίστιχον:

Σὲ στέλνω χαιρετίσματα
σταπίδες καὶ κανέλλα,
Ξεθέρισες πουλάκι μου
παρ' τὸ δρεπάνι σ' κ' ἔλα.

Τὴ ἡμέρα πὺν θ' ἄφενγαν οἱ ταῖφάδες ἀποχαιρετοῦσαν ὅλους τοὺς

1) Λ. Τ.=δίκαιον.—2) Ἐδῶριζε.—3) Λ. Τ. Δυναμώσουν.

χωριανούς, οἱ ὅποιοι τοὺς εὔχουνταν «καλή δύναμι» καὶ «καλὸ κοινὸν»¹⁾). Ἐπισκέπτονταν δὲ ἀπὸ βραδὺς καὶ τὰ συγγενικά σπίτια ἦταν καὶ ἔθιμον νὰ τοὺς δίνουν γαρύφαλα. Καὶ πρὶν ἀπὸ μέρες θὰ τραγουδοῦσαν τραγούδια τοῦ θέρου, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ βράδι τὸ χωριὸ ξεσηκώνονταν ἀπὸ τὰ τραγούδια καὶ ἀπ' ἄκρα εἰς ἄκρα ἀντηχοῦσε τό:

«Σαράντα δράμια σίδερο καὶ δέκα δράμια ξύλο».

Ἡ δραγουμάνενα μαζί με τις γυναῖκες τῶν ἄλλων ἀνδρῶν θὰ πηγαιναν τὸ πρωτὶ στὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ περάσουν παράκλησι καὶ νὰ μνημονέψῃ ὁ παπᾶς ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν θεριστᾶδων καὶ νὰ τοὺς φυλάξῃ ὁ Θεός ὅλους γερούς νὰ γυρίσουν μετὰ τὸ καλὸ στὰ σπίτια τους. Διότι ὁ θέρος ἐθεωρεῖτο ἡ πιὸ βαρεῖα δουλειὰ ὅλου τοῦ χρόνου, ἐπειδὴ ἦτον μέσα στὴ ζέστη καὶ μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ τους, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία:

«Θέρος, τρύγος, πόλεμος»

ποὺ σημαίνει ἐργασίες δύσκολες καὶ ἐπιπαικτικές, διότι δὲν ἐπιδέχονται ἀναβολήν.

Τὰ χωράφια ξεχωρίζονταν εἰς ὀδόντες καὶ ἔμπαιναν ὅλοι μέσα εἰς τὸ ὀδίνι, ἔπρεπε δὲ ὅλοι νὰ προχωροῦν μαζί νὰ μὴ μένῃ κανεὶς πίσω.

Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἐξεχώριζε τὸ χωράφι εἰς ὀδόντες, λέγονταν τσικιμτζής καὶ ἔπαιρνε μὴ λίγα παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Τὸ τελευταῖο κομμάτι ποὺ θὰ θέραιεν τὸ σπῖνον ἐπίτηδες στενὸ καὶ τὸ ἔλεγαν βάντα. Ἐτραγουδοῦσαν δὲ ὅλοι όταν θὰ τὸ ἐθέριζαν καὶ τὸ τραγοῦδι τῆς βάντας.

Τούτη εἶναι ἡ βάντα
βάντα καὶ λασάντα
τοῦ ἀγᾶ μας,
τοῦ πασᾶ μας.

Τούτη εἶναι ἡ βάντα,
βάντα καὶ λασάντα
τοῦ δραγουμάνου μας
τοῦ πασᾶ μας.

Τούτη εἶναι ἡ βάντα
βάντα καὶ λασάντα
τοῦ τσικιμτζή μας
τοῦ πασᾶ μας.

1) Λ. Τ. = Δύναμις.

Ἀπὸ τοὺς θεριστὰς ὁ ἕνας ἐλέγετο ὁ ρ α κ τ σ ῆ ς¹⁾ καὶ ὁ ἄλλος δ ε μ α τ σ ῆ ς, διότι ἔκαμνε δεμάτια, ἀλλὰ ἐθέριζε καὶ αὐτὸς ἕως ὅτου γίνῃ τὸ δεμάτι. Τ ο υ ρ μ ο υ κ τ σ ῆ ς, ἐκεῖνος ποὺ συνάζει μὲ τὸ τουρμούκι ὅσα ἔμεναν καὶ τ ε π ε τ ζ ῆ ς ἐκεῖνος ποὺ κάμνει τὶς θυμωνιές, δὲν ἀναφέρονται ἀπὸ τοὺς Αὐδημιώτας θεριστὰς. Φαίνεται δὲ ὅτι τὶς ἐργασίες αὐτὲς τὶς ἔκαμναν ἄλλοι βοηθητικοὶ ἐργάται τοῦ ἀγᾶ ποὺ δὲν περιλαμβάνονταν μέσα στὸν ταϊφάν, ἰδίως γύφτοι, οἱ ὅποιοι ἀντικαθιστοῦσαν ἐνίοτε καὶ τοὺς θεριστὰς.

Μερικοὶ ταϊφάδες γιὰ νὰ γυρίσουν γρηγορώτερα στὸ χωριὸ θέριζαν καὶ τὴ νύκτα.

Ὁ ἐρχομὸς τῶν θεριστᾶδων ἦταν καὶ αὐτὸς πανηγυρικός, πρὸ παντὸς δι' ἐκείνους ποὺ ἐγύριζαν πρῶτοι.

Ὁ πρῶτος ὁ ταϊφὰς ποὺ θὰ γύριζε στὸ χωριὸ ἦταν συνήθως τοῦ Γιάκκα, ἀλλ' ὥς τὸ βράδυ θὰ ἔφθανε καὶ τοῦ Τσαλίκη, τὸ ἄλλο πρῶτ' τοῦ Ξυγόνη, τοῦ Λεμονῆ, τοῦ Κρούσου, τοῦ Καλλίγκου καὶ ἄλλοι, ἀλλὰ ὁ Κόκοτας ποτὲ δὲν κατώρθωνε νὰ ἐκθῇ στὰ 25—30, μέρες πάντα ἔπεφτε ἔξω καὶ θέριζε 40 καὶ 50 μέρες. Ὅταν θὰ ἤρχετο τὸν περιμέναν τὰ παιδιά καὶ τὸν ἔπερναν μετὰ τοὺς ἀντικατεκεδες καὶ μετὰ φωνὲς ἀποδοχίμασις καὶ ἐμπαιγμοὺς. Ἐρχόνταν καὶ ἀπορορίματα ζώων (τὰ κ ό π α ρ γ ι α τ ῶ ν τ ῶ ν μουλαργιῶν καὶ κατσουράδων) καὶ τὰ ἀπορίματα ἐθελούμαζαν.

Τοὺς ἄλλους ποὺ ἔρχονταν πρῶτοι ἔβγαλναν οἱ γυναῖκες τοὺς μαζί καὶ ὁ παπᾶς καὶ τοὺς καλωσορίζαν καὶ τοὺς ἠŷχονταν «κ α ι τ ο ŷ χ ρ ό ν ο υ». Αὐτοὶ ἔρχονταν μετὰ τὰ τραγούδια. Τραγουδοῦσαν δὲ διάφορα τραγούδια τοῦ θέρου, ἀλλὰ μὲ ἄλλο σκοπὸ, ὅχι ἔτσι ποὺ τὰ τραγουδοῦσαν τὰ κορίτσια. Οἱ ἄνδρες ἀφοῦ θὰ τραγουδοῦσαν ἕνα στίχο ἔλεγαν κατόπι ἀπαραιτήτως καὶ τὸ

«Ἔλεη γιαμόλα γειά σας ! Ἰσαρό!»

ἐνŷ τὰ κορίτσια δὲν τὸ ἔλεγαν πάντοτε.

Τὸ μανδῆλι ποὺ ἔδινε ἡ χανούμισσα τὸ ἔβαζαν εἰς ἕνα ξύλο καὶ τὸ βαστοῦσε ἕνας ἐμπρὸς τὸ ἔκαμναν δηλαδὴ σημαία b α ρ γ ι ά κ ι, εἶχε δὲ αὐτὸ χρώμα κίτρινο.

Κατὰ τὸν ἐρχομὸ τῶν θεριστᾶδων προηγεῖτο αὐτὸς μὲ τὸ βαργιάκι καὶ κατόπιν ἔρχονταν οἱ ἄλλοι. Καὶ ὅλοι μαζί τραβοῦσαν εἰς τοῦ δραγουμάνου τὸ σπῖτι καὶ ἐκεῖ κατέβαινε ἡ δραγουμάνενα καὶ τοὺς κερνοῦσε ρακὶ καὶ σταπίδες. Καὶ τραγουδοῦσαν :

1) Α. Τ. Θεριστής.

Ροδίτικο εἶναι τὸ πανί
ροδίτικο τὸ χτένι,
Ἔλη γιαμόλα γειά σας! Ἰσαχό!
Ροδίτικη καὶ ἡ κοπελιά,
ποὺ κάθεται καὶ φαίνει,
Ἔλη γιαμόλα γειά σας! Ἰσαχό!

Ὁ ἀγῶς τοὺς ἔδιδε καὶ ἓνα ἄρνι ποὺ θὰ τὸ ἔφερναν στὸ χωριὸ καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες θὰ πῆγαιναν νὰ τὸ φάγουν εἰς ἓνα ἐξοχικὸ μέρος, συνήθως εἰς τὸν Ἀη-Γιώργη, ποὺ ἦταν κοντὰ στὴ θάλασσα καὶ ἐκεῖ θὰ διασκέδαζαν. Καὶ αὐτοῦ ἐπῆγαιναν μὲ πομπή. Προηγεῖτο πάντοτε τὸ βαργιάκι καὶ ἐτραγουδοῦσαν. Ἐκεῖ θὰ ἐγίνετο καὶ ἡ ἐξόφλησις τοῦ λογαριασμοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι μόλις θὰ συμφωνοῦσε ἓνας θεριστὴς θὰ ἔπαιρνε καὶ κ α π ὶ ο¹⁾, μία λίρα συνήθως, διὰ νὰ ἀφήσῃ χαρτζιλίκι στὸ σπῆτι του.

Στὸ διάστημα δὲ αὐτὸ ποὺ οἱ ἄνδρες καὶ τὰ παλληκάρια ἦταν στὸ θέρο τὰ κορίτσια καὶ αἱ γυναῖκες τραγουδοῦσαν τραγούδια τοῦ θέρου.

Ἡ θέρος κι' ἡ παλαμαριά καὶ τὸ βασὶ δρεπάνι
ποὺ πῆρε τὴν ἀγάπη μου καὶ θὰ τὴν μαράινῃ.

ἌΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔλα ἔλα ἀπὸ τὸ θέρο
γιὰ θὰ στείλω νὰ σὲ φέρω.

Ἡ Μάης φέρνει τὰ καλὰ κι' ἡ θέρος τὰ φαρμάκια,
ποὺ ξενητεύει τὰ παιδιὰ καὶ τὰ παλληκάρια.

Σαράντα δράμια σίδερο²⁾ καὶ δέκα δράμια ξοῖο³⁾
κάμανε τὴν ἀγάπη μου σὰ μαραμένο φύλλο.

(Κότμα) Τεριπλίκι καὶ ταντέλλα
πάρε τὸ δρεπάνι σ' κ' ἔλα.

Πῶς νᾶμνα πῶς νὰ γένουμνα στὸ θέρος κρύα βρύση
νὰ πίνη ἡ ἀγάπη μου ὥς ποὺ νὰ ξεθερίσῃ.

Πῶς νᾶμνα πῶς νὰ γένουμνα στὸ θέρο ἓνα δεδράκι
νὰ κάμνω γήσκιο καὶ δροσγιά γιὰ ἓνα παλληκάρια.

(Κότμα) Μουσκουρκάφι κι' κανέλλα,
Πάρε τὸ δρεπάνι σ' κι' ἔλα.

Μὴν ἔρριξες τὰ νειάτα σου μὲς τοῦ ἀγᾶ τὰ ἔρμα,
ξεθέρισες πουλάκι μου πᾶρ' τὸ δρεπάνι σ' κι' ἔλα.

1) Προκαταβολή.—2) Ἐννοεῖται τὸ δρεπάνι.—3) Ἡ παλαμαριά.

Σὲ στέλνω χαιρετίσματα σταπίδες καὶ κανέλλα,
ξεθέρισες πουλάκι μου πάρ' τὸ δρεπάνι σ' κι' ἔλα.

Σαράντισες πουλάκι μου, καὶ θά πενηνταρίσης,
καμμιά γραφή δὲν μούστειλες νὰ με παρηγορήσης.

Βασιλικὸ πλατύφυλλο θά στείλω νὰ κοιμᾶσαι
Νὰ σὲ χτυπᾷ ἡ μυρωδιά κι' ἐμένα νὰ θυμᾶσαι.

Σὲ στέλνω χαιρετίσματα κι' ἕνα κανί ¹⁾ λεβάντα,
νὰ νίβεις κάθε πουρνό ²⁾ νὰ με θυμᾶσαι πάντα.

Λάβε τὸ γραμματάκι μου μαζὶ καὶ ματζουράνα
σὲ περιμένω γιὰ νάρθῃς αὐτὴ τὴν ἑβδομάδα

Περικαλῶ τὴν Παναγιά, στὸ θέρο ποὺ θερίζει,
νᾶχη καλὰ τ'ν ἀγάπη μου ὥσότου νὰ γυρίση.

(Κότμα) Στὸ θέρο ποὺ θερίζει
τὸ τελατίνι μου ³⁾
δὲ βγαίνει ἀπὸ τὸ νοῦ μου
κι' ἀπὸ τὰ χεῖρά μου.
Πὼς νᾶμνα πὼς νὰ γένουμνα στάχθα νὰ με θερίσης
χερόβολο νὰ με κρατῇς καὶ νὰ με λαχταρίζης.

(Κότμα) Μῆλο μου βαραγκωμένο,
ἔλα καὶ σὲ περιμένω.

Πὼς νᾶμνα πὼς νὰ γένουμνα δεξί σ' χέρι δρεπάνι
καὶ στὸ ζερβί σ' παλαμαριά ἄλλη νὰ μὴ σὲ πάρη.

(Κότμα) Μῆλο μου κι πάλι μῆλο,
τί χαμπάρι νὰ σὲ στείλω.

Στὸ θέρο σὲ θυμήθηκα καὶ δὲν μπορῶ νὰ κάμω,
τὰ δγυό μου χέρια σταύρωσα κι' ἔπεσα νὰ πεθάνω.

(Κότμα) Τρέχα καλή μου κ' ἔλα πὼς τρέχει τὸ νερό
νὰ ξέρης ἄλλι ἀγάπη νὰ κάμω δὲ βορῶ.

Νᾶξερα τὸ πουλάκι μου σὲ ποιὸ χωράφ' θερίζει,
νὰ στείλω χρυσομάντηλο τὸν ἴδρω τ' νὰ σκουπίζη.

1) Μπουγαλάκι μικρό.—2) Πρωϊ.—3) Ὄνομα λουλουδιοῦ

(Κότμα) Τὸ μαδῆλι σ' μετὰ κλόσια
κάνει γρόσια πεντακόσια.

Νᾶξερα ἡ ἀγάπη μου σὲ ποιὸ χωράφ' θερίζη,
γιὰ τὸ δρεπάνι τ' ἀκουνη γιὰ μένα λαχταρίζει.

(Κότμα) Τὸ πουλί μου κι' ἄλλο ἕνα
πορπατοῦνα μαζουμένα.

Νὰ ξέρω ποῦ κοιμᾶτ' ἀετός, ποῦ βασιλέβ' ὁ ἥλιος
καὶ ποῦ θερίζ' ἡ ἀγάπη μου, ὁ γαρδιακός μου φίλος.

(Κότμα) Ἔλα μὴν τὸ κάνης
βάλτηκες νὰ με πεθάνῃς.

Οἱ θεριστάδες ἔφερναν ἀπὸ τὸ θέρο καὶ ψωμί ξηρὸ καὶ μουχλια-
σμένον καὶ ἔδιναν εἰς τοὺς χωριανούς, ἰδίως εἰς τὰ παιδιά, καὶ ἔτρωγαν γιὰ
νὰ κάμουν δύναμη.

Ἐννοεῖται ὅτι τὰ τραγούδια αὐτὰ τὰ τραγουδοῦσαν ὅλα τὰ κορίτσια
ἀνεξαρτήτως ἐὰν εἶχαν ἢ δὲν εἶχαν ἀνθρώπους τῶν στὸ θέρο. Μερικὰ
δέ κορίτσια ποὺ δὲν εἶχαν ἀνθρώπους στὸ θέρο, ἔλεγαν μετὰ τὸν αὐτὸν
σκοπὸ ὡς κότμα :

Τὸ πουλί μου πλεῖ καὶ ἔγασε
στὸ Σκόπο καὶ στὸ Περνάει ¹⁾.

ἢ

Τὸ πουλί μου πλεῖ καὶ ἔγασε
μετὰ δαμάσκηνα καὶ ἔοδε.

Ἔλεγαν ἀκόμη :

Ἐμένα ἡ γι' ἀγάπη μου δὲν σπέρνει δὲ θερίζει,
στ' ἀργαστηράκι ²⁾ κάθετα καὶ μένα λαχταρίζει.

Ὅλα αὐτὰ ἀφεώρουν τοὺς ἐμπορευομένους.

Μ. Ε. ΖΗΣΗ

1) Π ε ρ γ ᾱ ζ ἔλεγαν τὸ Λουλέ-Μπουργάζ. — 2) Ἀργαστήριον (ἐργαστήριον)
ἔλεγαν μόνον τὸ μπακάλικο.